

Utrecht, 14 september 2014

Beste heer Plasterk,

In de krant las ik dat het kabinet van plan is om een algemene bepaling in de grondwet op te nemen, die vooraf gaat aan artikel 1. De aanleiding van Uw voorstel zijn de verhalen en beelden over geradicaliseerde groepen in de samenleving. Als docent maatschappijleer, die ieder jaar sinds het midden van de jaren 80 van de vorige eeuw steeds weer begint om de grondwet voor de leerlingen van 15- 16 jaar inzichtelijk te maken, lijkt het me inderdaad een goede zaak om een inleiding op de grondwet te maken. Niet alleen voor de symboliek, maar ook om de kernwaarden over te dragen. Waar draait het nu eigenlijk om in de Nederlandse grondwet? De sobere drieslag: 'De grondwet waarborgt de democratie, de rechtsstaat en de grondrechten' lijkt mij echter wel voor verbetering vatbaar, ook al doen andere landen, zoals het kabinet schrijft, het ook op deze vergelijkbare manier. Mijn drieslag zou luiden:

'De grondwet waarborgt de rechtsstaat, de democratie en de verzorgingsstaat'. Ik zal mijn argumenten hieronder weergeven.

1. De vrijheidsrechten (lees: rechtsstaat) zijn de oudste grondrechten van de Nederlandse staat vanaf 1814. Vervolgens kwamen vanaf de tweede helft van de 19^e eeuw de politieke rechten (lees: democratie) in de grondwet en tenslotte werden in de tweede helft van de 20^e eeuw de sociale verzorgingsrechten in de grondwet opgenomen (lees: verzorgingsstaat). Bovendien is de rechtsstaat gedachte wellicht de basis voor het vreedzaam functioneren van onze samenleving. Ik zou dus de volgorde van de begrippen in de drieslag veranderen.

2. Het noemen van 'de grondrechten' in de drieslag lijkt mij niet juist en wel om twee redenen. Ten eerste zijn de grondrechten de artikelen van het eerste deel van de grondwet en zijn dus van hetzelfde 'niveau' en dus niet geschikt als inleiding voordat de artikelen worden genoemd. Ten tweede maken de grondrechten integraal deel uit van de begrippen rechtsstaat en democratie, waardoor in de drieslag appels met peren vergeleken worden.

3. In onze grondwet zijn niet alleen de klassieke vrijheidsrechten rond rechtsstaat en democratie opgenomen, maar ook sociale verzorgingsrechten. Blijkbaar maken deze grondrechten volgens het kabinet geen deel uit van de kernwaarden van de Nederlandse samenleving en de grondwet. De drieslag 'rechtsstaat, democratie en verzorgingsstaat' dekt de artikelen van de grondwet volledig.

4. Het toevoegen van 'de verzorgingsstaat' maakt, dat de verandering minder is ingegeven door de huidige incidenten rond bepaalde groepen, maar een diepere herbezinning is op alle kernwaarden achter de Nederlandse grondwet. Iedereen kan zich nu beter aangesproken voelen op de uitgangspunten die we in Nederland zouden moeten delen; oude Nederlanders en nieuwe Nederlanders. De grondwet moet ons allemaal een spiegel voorhouden hoe we in Nederland met elkaar omgaan.

5. De drieslag zal in de algemene bepaling toegelicht moeten worden, zodat het niet alleen als symbool dient, maar ook om de waarden achter deze begrippen voor gewone mensen duidelijk te maken. Deze waarden moeten zo omschreven worden, dat politici en burgers van verschillende politieke kleur uiteraard hun eigen concrete invulling kunnen geven aan hun ideale rechtsstaat, democratie en verzorgingsstaat. Ik doe een voorzichtige poging tot een voorzet voor een toelichting: 'De overheid en burgers laten elkaar zoveel mogelijk vrij om hun leven vorm te geven zoals zij dat willen, zolang zij de vrijheid van anderen niet aantasten. Burgers beslissen samen op vreedzame wijze direct of indirect hoe zij maatschappelijke problemen oplossen. De overheid doet zijn uiterste best, dat iedereen nu en in de toekomst volwaardig kan deelnemen aan de Nederlandse samenleving.'

Hopelijk hebt U wat aan mijn opmerkingen. Net zoals mijn leerlingen uit 4 vwo ben ik benieuwd naar Uw reactie. Of zoals een van mijn leerlingen ironisch opmerkte: 'Meneer, U wordt Thorbecke 2.0.' De leerlingen snapt in ieder geval het belang van een logische, verstandige en heldere inleiding op de belangrijkste bladzijden van Nederland.

Met vriendelijke groet,

Paul Simons

Prof Ritzema Boslaan 6

3571CR Utrecht

Telefoon: 030- 2722187

E mail: pa.simons@ziggo.nl